

Чужиков Віктор Іванович
доктор економічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи та
міжнародних зв'язків
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
e-mail: viktor.chuzhykov@kneu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3483-9122>

НОВІТНІ ТРЕНДИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: ФОКУСУВАННЯ НА ЄС

Chuzhykov Viktor,
Doctor of Economics, Professor,
Vice rector in charge of international affairs,
Ph.D., D.S. Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
e-mail: viktor.chuzhykov@kneu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3483-9122>

LATEST TRENDS IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF REGIONS: FOCUS ON THE EU

Анотація. *Останні зміни в технологіях виробництва та нових принципах його розміщення суттєво вплинули на характер, структуру та динаміку конвергенцій внутрішніх регіонів не лише в державах-лідерах, а й в межах тих територій, котрі впевнено демонструють економічні успіхи, що зумовлені впливом інновацій, інвестицій, глибокими соціальними зрушеннями, а також інтеграцією в глобальний простір штучного інтелекту, який суттєво змінює традиційне уявлення спільноти про різновеликі регіони, їх таксономію та тренди розвитку. Саме вони впродовж наступних десяти років будуть визначати позитивні/негативні тенденції розвитку локальних середовищ. Своєрідний регіональний вакуум розуміння нових систем і традиційних моделей розвитку зумовив нагальну потребу в систематизації тих змін, котрі автор пропонує називати динамічними і статичними трендами. До першої групи було віднесено глобальну соціокультурну трансформацію, вплив штучного інтелекту, створення цифрового регіонального середовища, урбанізаційну гібридизацію, циклічне асинхронне зростання, регіональну віртуалізацію, «факторний збій», історичну регіональну пам'ять, а також постійно зростаючий міграційний тиск, масштаби якого збільшується з кожним роком. Водночас автор переконаний, що статичні тренди при всій їх умовній сталості також визначатимуть характер глибоких регіональних змін. До них було віднесено: можливі методологічні компроміси; сталу і, водночас, турбулентну реальність; конфлікт національних (глобальних) інтересів; обґрунтування сингулярних підходів; вибудовування транслокальної моделі внутрішніх відносин; зростаючу активність регуляторних інститутів; усталені, а в деяких випадках й рудиментарні механізми і інструменти розвитку; аутсорсингову невизначеність; регіональну пам'ять; утискування тривалості регіональних циклів тощо. В сучасному ЄС найбільш важливими заходами модернізації мають стати трансформаційні зміни існуючої зараз таксономічної моделі NUTS-1; NUTS-2; NUTS-3, а також системи єврорегіонів, розростання вагомості інтразональних структур, часткове повернення до локалітетів та трансрегіональних інноваційних формувань.*

Ключові слова: регіон, локалітет, динамічні і статичні тренди розвитку, регіональна пам'ять, урбанізаційна гібридизація, «факторний збій», цифрове регіональне середовище, утискування регіональних циклів, ЄС.

Recent changes in production technologies and their spatial distribution have significantly influenced the nature, structure, and dynamics of regional development not only in leading countries but also within territories that confidently demonstrate economic success. These achievements are driven by innovations, investments, profound social transformations, and the integration of artificial intelligence into the global intellectual space, which has fundamentally altered traditional perceptions of regions of various sizes, their taxonomy, and development trends. Over the next decade, these factors will determine the positive or negative trajectories of local environments.

A kind of regional vacuum in understanding new systems and development models has created an urgent need to systematize these changes, which the author proposes to categorize as dynamic and static trends. The first group includes global sociocultural transformation, the impact of artificial intelligence, the creation of a digital regional environment, urban hybridization, cyclical asynchronous growth, regional virtualization, the «factor malfunction,» historical regional memory, and migration pressure.

At the same time, the author believes that static trends, despite their relative stability, will also shape the nature of distinctive regional progress. These include: methodological compromise (sustainable development or turbulent reality), national (and international) interests, justification of singular approaches, the translocal model of internal relations, increasing activity of regulatory institutions, established development mechanisms and instruments, outsourcing uncertainty, regional memory, and the compression of regional cycles, among others.

In the modern EU, the most important modernization measures should include transformational changes to the existing taxonomic model NUTS-1, NUTS-2, NUTS-3, as well as to the system of Euroregions, the expansion of intrazonal structures, and a partial return to localities and transregional innovation formations.

Keywords: region, locality, dynamic and static development trends, regional memory, urban hybridization, factor malfunction, digital regional environment, compression of regional cycles, EU.

Постановка проблеми. В умовах посилення динаміки глобалізаційних процесів у світовому економічному середовищі надзвичайно популярними стають новітні регіональні дослідження. У багатьох з них чітко декларується певний теоретичний «нігелізм», який засвідчує, з одного боку, застарілість неоліберальних (постліберальних) підходів, з другого — несприйняття неокейнсіанських (посткейнсіанських). Утім ефективну, можливо що гібридну модель розвитку різнорівневих регіонів та обґрунтовану на цій основі методологічну дифузію варто було б синхронізувати відповідно до глобальних трендів та розробити на цій основі чіткі засади нової політики розвитку територій будь-якої країни.

З огляду на вище сказане виникає цілком зрозуміле питання про депресивні і активні регіони, які потребують сучасної ідентифікації, а головне — відповіді на питання: чи варто підтримувати так звані «ведмежі кути» і в який спосіб регіоні-лідери мають постійно «дофінансовувати» численні територіальні аутсайдерів. Життя переконливо довело, що проста схема допомоги «бідним» територіям далеко незавжди виглядає ефективною тобто такою, що не може бути поширена на всі країни, адже, приміром у США, здійснювати подібного роду трансфер фінансових ресурсів заборонено федеральними законами, натомість в ЄС підтримка депресивних регіонів завжди вважалася пріоритетом для національних, наднаціональних і локальних органів влади всієї європейської спільноти. Утім хронічна зацикленість на ідеї сталого розвитку, яка й далі панує в Європейському Союзі навряд чи може

пояснити нові реалії і нові тренди, котрі, визначатимуть цифровий прогрес розвитку окремих територій так саме як й цифровий занепад багатьох інших. Для України, яка також мріє про членство в так званому «лідерському клубі» у поствоєнний період надзвичайно важливою має стати правильно обрана траєкторія соціально-економічної модернізації регіонів та забезпечення збалансованості їх горизонтальних і секторальних політик.

Аналіз досліджень і публікацій. Задля чіткого визначення трендів Taylor концентрують свою увагу на вивченні міжрегіональної торгівлі і міграції [1, р. р. 122-131; 168-175] та на емпіричних дослідженнях регіонального безробіття [1, р. 184-190]. На специфічній моделі сучасного урбанізму наголошує Ph. McCann. На його думку надзвичайно важливим в сучасному регіональному плануванні є локальний ефект максимального врахування існуючих факторів [2, р. р. 10-14; 51-54; 154-160]. У цілому ряді інших наукових досліджень ретельно аналізується вплив на просторове середовище агломерації, кластеризації і спеціалізації, що значною мірою визначає відповідний прогрес регіонального розвитку. На глибинному дослідженні ефектів агломераційної економіки наполягають D. Piacentino, M. Aronica, D. Giuliani та інші [3, р. 176-189].

Варто зазначити, що в останні десять років з'явилося чимало невеликих за обсягом, але доволі значущих за змістом наукових праць, котрі значною мірою відображають новітні тенденції концентрації інновацій та університетів в окремих регіонах. В якості приклада можна навести системну працю A. Beer, J. Blazek [4, р. 24-28]. Важливим додатком до неї може слугувати робота R. Martin, B. Gardner, A. Pike, в якій детально аналізуються проблеми локалізації центрів економічної активності [5].

Важливим трендом наукового пошуку в глобальній регіоналістиці останнім часом стали вагомні аналітичні дослідження регіональних теорій та пов'язаних із ними просторових трендів. З огляду на це можна навести статтю F. Bruna, в якій детально проаналізовані методологічні дискусії, а також графічні моделі зазначених вище трендів [7, р. 531-533]. Загострення міграційних процесів в країнах-лідерах призвело до значної етнічної і релігійної диверсифікації регіонів, зокрема йдеться про країни ЄС. Описані вище зміни стали доволі помітними в найбільших містах Європи, на що в своєму дослідженні вказують M. Giarda та A. Vanolo [8, р. 222-240].

Добре розуміючи безповоротність інноваційних у т.ч. цифрових процесів цілий ряд науковців наголошують на необхідності розвитку так званої регіональної смарт спеціалізації та розробленні керуючих засад ідентифікації знанневого простору. Зокрема йдеться про відповідну статтю K. Kim, Ch. Ferrante, D. F. Kogler [9]. Варто зазначити, що інколи автори пов'язують розвиток регіонів з активною роботизацією промислових комплексів, що на думку S. Jestl забезпечує чимало позитивних ефектів, зокрема щодо зайнятості, а також поширення інформаційних та комунікаційних технологій [10, р. 1981-1998].

Методика дослідження. Характер та структура сучасного регіонального дослідження потребують використання глибокої аналітичної методики, яка б гарантувала, з одного боку високу валідність представлених результатів, з другого — дозволила б систематизувати ті тренди, які в сучасних умовах визнаються як домінантні. Разом з тим, використання аналітики потребує значного теоретичного узагальнення, що, на думку автора, передбачає використання ієрархічних методів вибудовування трендової таксономії. Використання описаних вище

методів дозволяє чітко визначити аналітичні складові теоретичного тренду дослідження та його необхідної, у цьому випадку, валідизації кінцевих результатів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З-поміж багатьох описаних авторами дослідницьких підходів важливе місце посідає обґрунтування панівних трендів розвитку регіонів з огляду на посилення цифровізації глобального економічного середовища, впливу штучного інтелекту на його структуру, характер, динаміку. Разом з тим варто врахувати селективні методики щодо ідентифікації трендів та їх віднесення до динамічного або ж статичного ряду. Такий алгоритм вирішення загальної проблеми дозволить значно покращити регіональне планування як в ЄС так і в Україні з урахуванням існуючих в ньому таксономічних моделей NUTS-1; NUTS-2; NUTS-3.

Метою статті є системне дослідження характеру, структури, динаміки глобального розвитку регіонів в умовах домінування в них динамічних і статичних трендів та систематизації ієрархічних моделей, зокрема на прикладі ЄС.

Виклад основного матеріалу. Тривалий час в світовій економічній науці регіональні дослідження вважалися чимось усталеним з чіткою таксономією їх характеру, а також сегментів створення найкращих раціоналістських моделей та їх систем. Зазвичай в їх методологічній основі лежала ідея вирівнювання (нівелювання) відмінностей між активними і депресивними територіями. Краща реалізація їх потенціалу, створення більш комфортних умов для життя місцевого населення, а також постійне удосконалення місцевої інфраструктури відігравали при цьому визначальну роль. Разом узяті вони забезпечували суттєве підвищення конкурентоспроможності регіонів та їх диверсифіковану участь в глобальному трансферті товарів та послуг. За цих обставин валовий регіональний продукт (ВРП) поступово ставав основним індикатором локальних змін, зростаючої динаміки та, частково, секторальної дифузії.

Разом з тим, вже на поч. ХХІ ст. поступово приходить розуміння того, що науковий потенціал так званого лінійного розвитку регіонів значною мірою вичерпано і поставлено гостре питання про необхідність розроблення поліструктурної моделі дослідження, до якої частина наукової спільноти виявилась ще неготовою. Рудиментарні механізми й інструменти вирівнювання відтепер виявились або абстрактними і «нульовими» за темпами зростання, або ж від'ємними, коли йшлося про розвиток депресивних територій. Ось чому традиційна модель ідентифікації регіональних диспропорцій та існуючої зараз регіональної політики потребує докорінних змін. Водночас термінологічна розпливчастість, секторальна невизначеність, наявність застарілих дослідницьких підходів суттєво вплинули на характер сприйняття різновеликих регіонів в їх селективній динаміці та поліструктурних трендах масштабних змін.

На наше глибоке переконання традиційні підходи до визначення рівнів регіональних статистики й динаміки вже давно втратили свою методологічну привабливість та необхідну, у цьому випадку, інформаційну значущість, адже тектонічні зміни в самому глобальному середовищі по-різному впливають на характер розвитку територій будь-яких локально-інноваційних утворень. Спроба автора систематизувати динамічні і статичні тренди розвитку регіонів в ЄС доволі інформативно представлена в табл. 1.

У сучасній міжнародній економіці надзвичайно важливою проблемою є ідентифікація трендів розвитку, які змінюються надзвичайно швидко. Якщо чверть

століття тому вважалося, що темп зрушень регіонального зростання, наприклад в ЄС, визначається сьома роками (це було потрібно для регіонального планування), то вже в умовах сьогодення ситуація докорінно змінилася, адже будівництво декількох заводів та інтенсивний аутсорсинг населення можуть швидко змінити локальний економічний ландшафт. Звичайно при цьому надзвичайно важливим є урахування тих соціокультурних й економічних тенденцій, що панують у світі.

Створення глобального штучного інтелекту, на нашу думку, провокуватиме формування нових просторових моделей, сталість яких призводитиме до гомогенізації цифрового регіонального середовища із застосуванням дієвого інструментарію регулювання. Висловимо також припущення, що внаслідок описаних вище дій неминучим стає асинхронне зростання (або занепад) окремих регіонів внаслідок «факторного збоя», зростаючого міграційного тиску і віртуалізації регіональних процесів. У сучасних дослідженнях особливий інтерес становить урбанізаційна гібридизація, яка тісним чином пов'язана з прискореним зростанням міст-мегаполісів проте розпливчастим трактуванням самого процесу переважання міського способу життя. За таких умов цілком допустимим стає подальше поглиблення маргінальних відносин в міському середовищі як крайні лідери так і держав «третього світу».

Таблиця 1

ТРЕНДИ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

№	Динамічні тренди	№	Статичні тренди
1	Глобальна соціо-культурна і економічна трансформація	1	Національний/інтернаціональний контент розвитку
2	Вплив штучного інтелекту на сучасні просторові моделі	2	Методологічний компроміс: сталий розвиток або турбулентна реальність
3	Створення цифрового регіонального середовища регіонального розвитку в сучасних соціальних і економічних науках докладають чимало зусиль дослідники з багатьох країн, проте зазвичай підхід, який вони пропонують швидше за все можна ідентифікувати як аспектний, в окремих випадках багатоаспектний. Так, авторитетні західні науковці Н. Armstrong, J.	3	Домінування сингулярних підходів
4	Урбанізаційна гібридизація	4	Локальна і регіональна модель вибудовування внутрішніх відносин
5	Асинхронне зростання/занепад/нульовий цикл	5	Ефективна/неефективна активність регулярних інститутів
6	Регіональна віртуалізація	6	Використання усталених (модернізованих) інструментів і механізмів розвитку
7	«Факторний збій» в регіональних системах розвитку	7	Аутсорсингова невизначеність
8	Модернізація історичних регіонів	8	Регіональна пам'ять
9	Міграційний тиск на активні і депресивні регіони	9	Утискування регіональних циклів

Складено автором.

З огляду на описані вище суперечливі процеси розвитку регіонів, в національному середовищі постає цілком зрозуміле питання про співвідношення регіонального/локального/національного/глобального. На думку Е. Сміт надзвичайно важливим є так званий «європейський проєкт», що дозволило автору зробити доволі парадоксальний висновок «...чим сильніша європейська єдність, тим слабкіша національна ідентичність кожної національної держави — члена Європейського Союзу» [11, с. 170-171]. З позиції так званої ідеї постлюдства і утвердження концепції віртуальних тіл в кібернетиці підходить К. Хейлз [12, с. 20-23].

В сучасній західній літературі постійно звертається увага на роль історичної пам'яті в розвитку регіонів, а також про реальні масштаби секуляризації. При цьому окремі дослідники звертають особливу увагу, за А. Ассман, [13, с.14] на її функціональні види. Відтак можна констатувати, що в практиці планування враховуються фактори, які мають соціо-культурне значення (колективні заходи, ментальні традиції, заходи колективного вшанування, спільні очікування, релігійні та етнічні свята, а також унормована поведінка місцевого населення).

Важливим сучасним аспектом розвитку регіоналізму без сумніву стає формування нових міст, що будуються на іншій, аніж раніше основі. Відомі корейські дослідники Sh. Naeran та L. Voah глибоко переконані у необхідності методологічних змін в регіональній теорії, в основі чого має лежати розширення рамок дослідження та переформатування так званого урбаністичного брендингу, політики мобільності, створення нових місць економічної активності [14, с.70-73]. Важливим трендом при цьому має стати, на думку цих авторів, розвиток так званих смарт-еко-сіті (smart-eco-city).

Суттєві зміни в регіональній матриці відбуватимуться під впливом регіонів так званої циркулярної економіки. Зокрема йдеться про біоекономіку та докорінні зміни теоретичних засад сучасного локалізму, за М. Dabrowski [15, р. 105].

Наведені вище аргументи суттєво впливають на методологічну сутність обґрунтування тенденцій розвитку регіонів, які давно перестали бути низовими таксонами національних територіальних систем, а в умовах сьогодення носять глобальний характер з огляду на зростаючу концентрацію в них високих технологій та різновеликих інвестицій.

Попри всі складнощі і численні перепони реалізації збалансованої регіональної політики Європейського Союзу її спільнота не відмовилась від реалізації осучаснених засад. Проте зазнали змін локальні пріоритети з часовим лагом кожні сім років, адже суттєвого зростання за менший термін в ЄС, як правило, не відбувається. В якості основних індикативних моментів можна назвати: політику створення нових робочих місць, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств, що розташовані в межах певної громади, стійкий розвиток різних територій та покращення життя місцевих громадян. Утім важливими трендами сучасних тенденцій регіонального/локального розвитку як і раніше залишається територіальна єдність та скорочення регіональної дистанційності. На нашу думку такий підхід не є принципово новим, однак він підсилюється тим, що на реалізацію політики регіонів і пов'язаних з цим ініціатив ЄС впродовж 2021-2027 р. р. буде виділено 392 млрд. євро. При цьому надзвичайно важливими є п'ять сформованих Європейським Союзом політичних завдань, з-поміж яких:

— вибудовування більш конкурентної смарт Європи за рахунок цифровізації, інвестицій в малий і середній бізнес, стимулювання надходження інновацій в регіони ЄС;

— подальше утвердження зеленої економіки. Модель низьковуглицевої Європи (стала Європа, нульовий вихід вуглецю і його сполук);

— взаємопов'язана Європа (покращення внутрішньої і зовнішньої мобільності);

— більш соціалізована і інклюзивна Європа (зростання ефективної зайнятості, освіти, кваліфікації, соціальної інтеграції, рівний доступ до системи охорони здоров'я, подальший розвиток культури і туризму);

— системна підтримка місцевого (локального, регіонального) сталого розвитку міст в Європейському Союзі [14].

Зазначені пріоритетні принципи є надзвичайно важливими, проте, з нашої точки зору, вони далеко не завжди відбивають ті тренди, які й визначатимуть глобальний прогрес.

Дискусія. З огляду на це правомірним є погляд на те, що стала модель регіоналізму швидше за все відповідатиме не проривним підходам щодо долання «хронічної відсталості» окремих територій ЄС, а забезпеченню нульового або слабо позитивного зростання, що природним чином руйнує колишнє уявлення місцевих громадян про їх очікуваний добробут і подальші «обнадійливі» перспективи. Більшість з того, що зазначено в таблиці 1 нажаль не знайшло свого повного відображення в програмах розвитку регіонів, разом з тим теоретичний бекграунд, європейського, у даному випадку, регіоналізму має суттєвий вплив на світогляд тих, хто ухвалює рішення. В якості прикладу можна навести таке: вплив штучного інтелекту на сучасні просторові моделі; посилення сингулярних підходів до ідентифікації секторальних і горизонтальних змін; і, врешті-решт, «факторний збій» в регіональних системах розвитку. Все це призводитиме до утискування регіональних (локальних) циклів, а відтак й до системних змін в сучасному розумінні активних і депресивних територіальних утворень. Тобто наявною проблемою залишається реальна загроза прорахунків у моделюванні умовної сталості (занепад, нульове зростання, пришвидшений розвиток). Надзвичайно важливим є й те, що окремі регіони перевантажені мігрантами, натомість інші (Болгарія, Румунія, Португалія, південна Італія) потребують значного припливу робочої сили. Однак варто розуміти, що більшість мігрантів прагнуть поселитися в великих європейських мегаполісах, справедливо розраховуючи на значно кращі можливості щодо працевлаштування, здобуття якісної освіти, доступ до системи охорони здоров'я тощо. З одного боку це призводить до гіперконцентрації дешевої робочої сили, з другого — до «системних збоїв» в регуляторній моделі ЄС. Така ситуація потребує нових, неупереджених наукових підходів до розуміння, а головне — до можливості прогнозування змін у локальних трендах континентальної регіональної динаміки.

Звичайно, що перелічені заходи потребують подальшого ретельного аналізу з метою ефективного прогнозування і розроблення наднаціональних систем регулювання регіональних таксонів рівня NUTS-2 та похідних від нього ієрархічних структур NUTS-1 і NUTS-3 в тих країнах, де це визначається локальними законами. Для України, яка прагне прискореної інтеграції до ЄС надзвичайно важливими заходами є не лише імплементація фундаментальних положень

регіональної політики Спільноти, а й прогнозування теоретичних та прикладних змін, що в умовах глобальної турбулентності мають місце в державах Євро-союзу та в інших країнах-лідерах.

Висновки. Проведене теоретичне дослідження характеру, структури, динаміки глобального розвитку регіонів в умовах зростаючого впливу в світі динамічних і статичних трендів упевнено продемонструвало: констатацію системних змін в розвитку різновеликих територіальних утворень в умовах посилення впливу штучного інтелекту та створення цифрового суспільства. Саме такі зміни набувають надзвичайно швидкого поширення і потребують суттєвого теоретичного і прикладного переосмислення концептуальних засад сучасного регіоналізму. Визначено, що до числа динамічних трендів слід віднести: глобальну соціо-культурну і економічну трансформацію; цифрове регіональне середовище; посилений вплив штучного інтелекту; міську гібридизацію; регіональну віртуалізацію; міграційний контрастний тиск на регіони; можливий «факторний збій» в регіональних системах. Натомість статичні тренди охоплюють: можливий методологічний компроміс; розроблення моделі сталого або турбулентного розвитку; зростаючу глобальну сингулярність; аутсорсингову невизначеність; вплив на прогнозні процеси регіональної пам'яті; значне утискування регіональних циклів.

Встановлено, що існуюча в ЄС континентальна модель розвитку регіонів лише частково забезпечує різношвидкісний розвиток європейських ієрархічних таксонів (NUTS-1; NUTS-2; NUTS-3) з їх фокусуванням на смарт-регіонах, зеленій і низьковуглецевій Європі, соціальних інклюзіях, зростаючий соціальній інтеграції, забезпеченні сталого розвитку міст тощо. Інтеграція зазначених трендів дозволила б системно переосмислити й змоделювати подальші тренди розвитку регіонів в ЄС та розробити, на цій основі, ефективну політику гармонізації територій як в державах-членах Європейського Союзу так й в тих, що прогнозують набути дійсною членства вже найближчим часом. Й Україна не є при цьому виключенням.

Література

1. Taylor J., Armstrong H. Regional Economics and Policy. Third edition. Molden. Blackwell.2007. 437 p.
2. McCann. Modern Urban and Regional Economics. Oxford University Press. 2013. 408 p.
3. Piacentino D., Aronica M., Giuriani D. (2021). The effect of agglomeration economies and geography on the survival of accommodation businesses in Sicily. Spatial Economic Analysis. Vol.16.№2.p.176-193.
4. Beer A., McKenzie F., Blazek J. (2020). Every place matters: towards effective place-based policy. Regional studies policy impact books. Vol.2. №1. Gop.
5. Martin R., Gardiner B., Pike A. (2021). Leveling up left behind places. The scale and nature of the economic and policy challenge. Regional studies policy Impact books. Vol.3. №2. 135p.
6. Temurshoel U., Oosterhaven (2014). Analytical and empirical Comparison of Policy-Relevant Key Sector Measures. Spatial Economic Analysis. 9 (3), 284-308.
7. Bruna F. (2024). Market potential, spatial theories and spatial trends. Spanial Economic Analysis. Vol.19.Number 4.P.527-548.

8. Giardo M., Vanolo A. (2024). Religious diversity and inter-faith competition: the politics of camouflage in Italian cities. *Territory, Politics, Governance*. Vol.9.№2.p.221-240.
9. Kim K., Ferante Ch., Kogler D. F. (2024). Smart Specializations Strategies and regional knowledge spaces: how to bridge vision and reality. *Regional Studies*. vol. 58(12). p. 2225-2240.
10. Jestl S. (2024). Industrial robots, and information and communication technology: the employment effects in EU labour markets. *Regional Studies*.Vol. 58(11), P. 1981-1998.
11. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху. Київ. Ніка-Центр.2013.278 с.
12. Хейлз К. Як ми стали постлюдством. Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці/ Пер. з англ. Київ. Ніка-Центр. 2013. 426 с.
13. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті /Пер. з нім. К. Дмитренко. Київ. Ніка-Центр. 2012. 440 с.
14. Shin H., Lee B.(2024). How does a name shape a place? The performativity of urban branding in the case of Songdo, South Korea. *Area Development and policy*. Vol.9, Number 1-4.P.67-85.
15. Dąbrowski, M., van den Berghe, K., Williams, J., van Bueren, E., Eds. (2024). *Going Circular: Unlocking the Potential of Regions and Cities to Drive the Circular Economy Transition*. *Regional Studies Policy*. Impact Books. Vol.6, Number 1.108 p.
16. EU (European Union) regional and cohesion policy.2021-2027
<https://www.bmluk.gv.at/en/topics/regions-and-spatial-development/eu-regional-and-cohesion-policy-2021-2027.html>

References

1. Taylor J., Armstrong H. *Regional Economics and Policy*. Third edition. Molden. Blackwell.2007. 437 p.
2. McCann. *Modern Urban and Regional Economics*. Oxford University Press. 2013. 408 p.
3. Piacentino D., Aronica M., Giuriani D. (2021). The effect of agglomeration economies and geography on the survival of accommodation businesses in Sicily. *Spatial Economic Analysis*. Vol.16.№2.p.176-193.
4. Beer A., McKenzie F., Blazek J. (2020). Every place matters: towards effective place-based policy. *Regional studies policy impact books*. Vol.2. №1. Gop.
5. Martin R., Gardiner B., Pike A. (2021). Leveling up left behind places. The scale and nature of the economic and policy challenge. *Regional studies policy Impact books*. Vol.3. №2. 135p.
6. Temurshoel U., Oosterhaven (2014). Analytical and empirical Comparison of Policy-Relevant Key Sector Measures. *Spatial Economic Analysis*. 9 (3), 284-308.
7. Bruna F. (2024). Market potential, spatial theories and spatial trends. *Spatial Economic Analysis*. Vol.19.Number 4.P.527-548.
8. Giardo M., Vanolo A. (2024). Religious diversity and inter-faith competition: the politics of camouflage in Italian cities. *Territory, Politics, Governance*. Vol.9.№2.p.221-240.
9. Kim K., Ferante Ch., Kogler D. F. (2024). Smart Specializations Strategies and regional knowledge spaces: how to bridge vision and reality. *Regional Studies*. vol. 58(12). p. 2225-2240.
10. Jestl S. (2024). Industrial robots, and information and communication technology: the employment effects in EU labour markets. *Regional Studies*.Vol. 58(11), P. 1981-1998.
11. Smit E. Natsii ta natsionalizm u hlobalnu epokhu. Kyiv. Nika-Tsentr.2013.278 s.
12. Kheilz K. Yak my staly postliudstvom. Virtualni tila v kibernetitsi, literaturi ta informatytsi/ Per. z anhl. Kyiv. Nika-Tsentr. 2013. 426 s.

13. Assman A. Prostory spohadu. Formy ta transformatsii kulturnoi pamiaty /Per. z nim. K. Dmytrenko. Kyiv. Nika-Tsentr. 2012. 440 s.
14. Shin H., Lee B.(2024). How does a name shape a place? The performativity of urban branding in the case of Songdo, South Korea. Area Development and policy. Vol.9, Number 1-4.P.67-85.
15. Dąbrowski, M., van den Berghe, K., Williams, J., van Bueren, E., Eds. (2024). Going Circular: Unlocking the Potential of Regions and Cities to Drive the Circular Economy Transition. Regional Studies Policy. Impact Books. Vol.6, Number 1.108 p.
16. EU (European Union) regional and cohesion policy.2021-2027
<https://www.bmluk.gv.at/en/topics/regions-and-spatial-development/eu-regional-and-cohesion-policy-2021-2027.html>

Стаття надійшла 04.10.2025; прийнята до друку 21.10.2025